

L'economia mediterrània dins d'una economia internacionalitzada

La necessitat de la ciutat per a la existència del mercat, segueix vigent, però de manera molt diferent a abans. Segueix vigent per potenciar l'intercanvi, l'interacció entre individus, a partir d'una base real de comunicacions i serveis, però la internacionalització de l'economia i la tecnologia actual, ha fet possible dispersar i ampliar la xarxa interactiva de presa de decisions i de l'intercanvi, però sempre sobre la base de l'existència de la ciutat.

És, doncs, el concepte de ciutat com a gresol que fa possible l'intercanvi a gran escala el que em vull referir, i no pas el concepte de ciutat que possibilita aquest intercanvi a petita escala. La diferència entre ambdós, no és solament quantitativa sino també qualitativa. Per entendre'ns un exemple del primer tipus de ciutat seria Chicago o Londres del segon, qualsevol ciutat-dormitori on el nivell d'intercanvi de béns serveis és molt petit i local. Entre l'una i l'altra existeix evidenment un ampli ventall d'opcions, però no és fàcil la transició de l'intercanvi local a gran escala i sí en canvi, el contrari. Aquesta és la diferència que hi ha entre el creixement i la decadència.

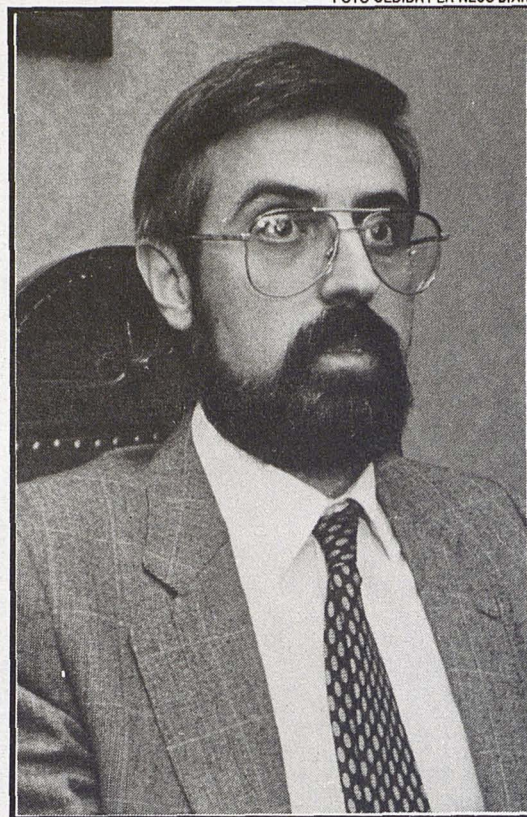
De Reus en podríem dir que hi ha una atmosfera de *mercadal*, d'intercanvi (no sempre reeixit i segurament per pressions externes més que internes). El que voldria posar de relleu en el meu discurs, és que aquesta atmosfera no és manté per si sola, i l'existència passada no és suficient garantia per al manteniment futur. Hem de tenir en compte que el *mercat* és un bé col·lectiu o públic i com a tal, igual que l'aire que respirem, pot degenerar-se o regenerar-se en funció dels impactes públics i privats.

Per què dic que el mercat, l'atmosfera d'intercanvi, és un bé públic? Un bé públic pur es caracteritza perquè no hi ha ni rivalitat ni

exclusió en el consum del bé i el que consumeix un, no minva el consum de l'altra. Tanmateix qualsevol individu no pot ésser exclòs del consum amb independència de si paga o no pel seu consum. El béns públics porten aparellada la figura del viatger gratuït, aquell que consumeix sense cotitzar. Amb aquesta situació les condicions de producció del bé públic són deficientes. Doncs bé, aquest argument del bé públic que sense dificultat qualsevol assimila a determinats béns, l'aire que respirem, o al medi ambient, per estrany que sembli és totalment aplicable al mercat i a l'intercanvi. En el fons, aquest mercat és resultat de la producció col·lectiva i del consum col·lectiu. Qui el produeix el mercat? Qualsevol agent que en la seva activitat privada genera efectes externs positius, que com són externs no pot interanalitzar, és a dir, no pot cobrar d'aquells que en gaudeixen. Aquesta activitat d'un agent, si és multiplica per altres agents, ve crear una xarxa d'efectes externs positius dels quals tots en poden gaudir a la vegada com a consumidors col·lectius. Però si el consum supera la producció, si els agents en les seves activitats privades no generen bé col·lectiu, si els agents que el fan estimen que és insuficient i canvien d'entorn, la degradació és assegurada, igual que l'aire quan el nivell de contaminació excedeix la capacitat de regeneració i esdevé un mal col·lectiu.

Un dels aspectes més importants de l'economia en els darrers anys és la internacionalització. Avui els problemes econòmics no són només locals. A més, els canvis tecnològics gran part dels quals sorgeixen amb més força després de la crisi, generen la revolució de les comunicacions i de les distàncies. El món es fa petit, i tots som més cosmopolites i més provincians a la vegada.

Jordi Bacaria en un moment de la roda de premsa, el dia de la inauguració del curs acadèmic

Cada cop és més fàcil comunicar-se amb les distàncies més llunyanes i cada vegada és més difícil aconseguir el que tenim més a prop. Cada vegada tenim més a prop la *civilització* i cada vegada és més possible restar fora d'aquesta, en una dinàmica de transformacions productives que ens rememorien a una situació de tercer o quart ordre.

Concretant en els aspectes més locals podem dir que, la crisi econòmica internacional té dues dades significatives: les dels dos xocs del petroli de 1973-1974 i 1978. Aquest període coincideix exactament amb el període de màxima inversió al Complex Petroleològic de Tarragona, d'importants conseqüències per al futur desenvolupament comarcal.

Les decisions d'inversió a les nostres comarques en els anys seixanta i sobretot els setanta van arribar tard i fins hi tot potser van ésser equivocades, quan ja s'estava replantejant una deslocalització de determinats subsectors de base un dels més afectats dels quals és l'itinerari Base-Matèries Plàstiques. L'avantatge d'aquestes *inversions extemporànies* en el seu moment van ésser el retardament local dels impactes de la crisi internacional. Im-

pactes però que possiblement han retornat com un boum-rang en els darrers anys com ho mostren les elevades taxes d'atur al Baix Camp, per damunt de la mitjana de Catalunya.

L'economia de les ciutats mediterrànies com ja he assenyalat, es caracteritza per l'intercanvi. Un intercanvi que històricament s'ha desenvolupat a partir del comerç i de l'exportació de productes agraris i que a partir de la industrialització només en comptades excepcions han pogut desenvolupar models alternatius. El model tradicional, on Reus n'és un exemple s'ha vist alterat per diferents impactes exògens i endògens que tot seguit analitzo:

Impactes exògens

1) El canvi en les normes de consum, que ha anat introduint el model de consum que podem anomenar *americà* tant pel que fa el consum de productes alimentaris com pel consum de béns duradors.
2) Impacte de la producció a gran escala agrària i industrial, que ha fet perdre competitivitat a les tradicionals produccions mediterrànies. D'altra banda la introducció de la producció a gran escala, amb la divisió internacional del treball que s'ha produït amb la localització d'indústries de base ha alterat alguns equili-

Editorial

La divisió de funcions en l'estructura del Centre de Lectura que determineu els nous estatus, afavoreix una dedicació cultural que hem de potenciar entre tots. A través de les seccions respectives, el Consell Cultural, com a representant del Plenari de Juntes, tractarà de recollir totes les inquietuds, i de donar un marge de mobilitat en què qualsevol iniciativa es pugui sentir còmoda.

Sense renunciar a cursos i conferències més formals, ens agradaria que sorgís la tertúlia, el grup espontani, el joc cultural festiu i qualsevol manifestació d'interès que pugueu imaginar. Per afavorir el contacte a un dia fix, a part dels canals normals, accessibles en qualsevol moment, al Centre de Lectura trobareu, els dilluns a les vuit, el president del Consell Cultural o algun dels seus membres, que recollirà les suggerències i les sotmetrà amb tanta agilitat

com es pugui a la consideració de qui ha d'afavorir o aclarir sense interferències la manera de dur-les a terme.

No menys important en aquesta dinamització poden arribar a ser les notes i articles que acompanyen els actes del mes. No és ja un sol full, sinó que *revisteja*. Tant de bo es converteixi en la revista de totes les seccions, de tots els socis. De moment, la Secció Excursionista aporta la trajectòria que feia amb *Serres*. Altres seccions hi troben el seu lloc, que volem cada vegada més ampli i de més gruix -i no solament material.

La paraula és vostra, com ho és l'impuls i la crítica i tot, perquè les ensopegades siguin només les pròpies de qui comença a caminar. Amb la garantia, i sobretot amb la responsabilitat davant d'uns avantpassats que van fer possible tantes èpoques brillants de la *Revista del Centre de Lectura*.

Chomsky, als trenta anys de *Syntactic Structures*

La publicació de *Syntactic Structures* situà Noam Chomsky (Filadèlfia, 1928) al capdavant de la Lingüística moderna. La seva gramàtica generativotransformacional va ser aplicada molt aviat a Catalunya per joves professors i estudiants de la U.A.B. i la U.B., en llibres i articles especialitzats.

Quan als instituts, escoles i universitats els estudiants es familiaritzen amb l'estructura superficial i profunda (de vegades amb profunditat, altres superficialment), hem cregut interessant de portar algun dels especialistes que més s'han distingit en aquest sistema, difós a partir de 1957 i que ha evolucionat fins a crear una teoria lingüística de vegades discutida però indiscutiblement sòlida i imprescindible per als estudis presents i futurs. El model, l'aplicació, el

marc del pensament seran aclarits i explicats en aquest cicle que comença el 27 de novembre amb la conferència de M. Lluïsa Hernanz, co-autora de *Principios sintácticos*, que ens parlarà de *El model generativista, avui*. El 4 de desembre, un traductor de Chomsky i ànima de *Límits*, Joan Argente, tractarà de *Chomsky en el pensament del segle XX*. Joan Solà, co-autor de *Sintaxi generativa catalana*, clourà el cicle amb *El generativisme a les Romàniques*.

No dubtem que professors i estudiants trobaran l'evolució, l'aclariment i la ratificació del rigor intel·lectual d'un dels mestres del segle XX, explicat per aquells que amb més coneixement ens el poden fer assequible.

JOAQUIM MALLAFRÈ

bris naturals precaris propis de la conca mediterrània.

3) L'impacte del turisme, que ha implicat una terciarització local a la franja de la costa i que ha tingut efectes molt diversos en l'economia mediterrània.

Aquests impactes han operat de diferent manera a les ciutats mediterrànies. El més important d'aquests és la seva concentració en l'espai i en el temps. És en aquest sentit que penso que l'intercanvi, com a bé col·lectiu s'ha vist malmès.

A més però, dels impactes exògens comentats m'he de referir als impactes endògens. Dos em semblen significatius: l'impacte migratori i les decisions preses en la línia de l'Estat del benestar.

En el cas del Baix Camp i de Reus a la dècada dels setanta la participació de la immigració en l'augment total de la població és per damunt del 50% (% del creixement migratori sobre el creixement total), mentre que a Catalunya en conjunt ha davallat. El segon element endogen que he apuntat, és la existència de l'Estat del benestar, lluny dels models nòrdics, però important en termes relatius respecte a èpoques anteriors. La intervenció social a gran escala de l'Estat afavoreix la aparició de la figura ja citada del *viatger gratuït*. El viatger gratuït, com ja he dit, malmet sensiblement l'intercanvi perquè es fonamenta en l'interès individual que genera un guany col·lectiu, i el sistema es ressenteix quan un individu agafa una part del guany col·lectiu a canvi de res. En aquest sentit exposaré alguns dels programes de benestar social, que moltes vegades per manca de control han generat la situació que descriu, i que a més han donat lloc a una greu crisi financera que ha obligat la seva reformulació. 1) El subsidi d'atur, 2) La sanitat social, 3) El fons de pensions, i 4) El sistema educatiu. Els tres primers han entrat en crisi a causa del finançament, però això no és el que més m'importa destacar en aquest cas. El subsidi d'atur i la sanitat social, es poden concebre com assegurances privades contra el risc de l'infortuni o com beneficiència social. Els resultats socials d'ambdós

sistemes són totalment diferents. En el cas de beneficiència l'aparició del viatger gratuït és fàcil. En el segon grup, pensions i educació els hem d'entendre com una capitalització, on reduïm el consum present per gaudir d'un consum futur més gran, o bé els entenem com una beneficiència social. En aquest cas l'aparició del passatger gratuït és més fàcil.

No voldria ara entrar en el controvertit tema de l'assistència social, només vull posar de relleu que els canvis en les institucions generen canvis en els comportaments individuals i que aquesta pot ésser una causa més de la falla en el sistema de l'intercanvi que havia caracteritzat les ciutats mediterrànies. Un a un, els impactes endògens i els impactes exògens que he descrit han aparegut en les economies dels països industrialitzats, el que em sembla particularment greu és la seva coincidència en el temps i l'espai.

D'altra banda l'atmosfera que cal per a l'intercanvi, com a qualsevol bé col·lectiu, pot recuperar-se a partir d'intervencions públiques. Així podríem parlar de l'atròfia del capital col·lectiu, fet que s'ha vist accentuat per les decisions d'inversió privades, la crisi i la transició política. Aquest impacte endogen també penso que és veritablement important al Baix Camp. El problema de l'aigua és un exemple d'atròfia del capital col·lectiu, que no ha sabut invertir allí on els recursos privats són més escassos i els costos de transacció més elevats, sobretot els de les economies domèstiques i les petites i mitjanes empreses. En definitiva penso que aquest, avui, és un dels elements més negatius que incideix en la capacitat de recuperació de l'economia de la ciutat de Reus, tot aprofitant l'onada expansiva actual. Quant la ciutat, esdevé desavantatge, la solució és fàcil, però no impossible, mentre els incentius siguin suficients per posar en marxa projectes de futur.

JORDI BACARIA I COLOM
Degà de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales.
U.A.B. Bellaterra